

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

20. Ratione à posteriori seu ex effectibus idem declaratur. Septem effectibus amoris rerum creatarum adferuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT XX.

Ratione à posteriori, seu ex effectibus idem declaratur. Septem effectus amoris rerum creaturarum adferuntur.

Quod si vero amorem, quo creature propter seipias diliguntur, ceteroque affectus comites ejus à posteriori, hoc est, ex effectibus quos in anima relinquunt, considerare voluerimus, certissimo deprehendemus, non posse sine peccato creaturis propter creaturas affectum amoris ad se sic ut in creaturis heredo non retorquetur in Deum. Pernicies enim eorum tanta est, ut quamvis amorem illum per se licitum esse fingeremus, sola malorum quæ parit confiderat o animam obstringeret, ut ab amanda quacunque creatura fruendaque temperaret. Quamobrem opera pretium est illos effectus ex Augustini doctrina quam brevissime perstringere, ut spiritualis amator boni noverit, quantum inter sit ad spiritalem quam meditatam vitam, affectus uniuersos & præsertim amorem veluti ducem cardinemque ceterorum ab omnium omnino, non modo sensibilibus, sed quarumcumque creaturarum dilectione restringere, ut anima incorrupta exhibeatur Deo.

Primus igitur effectus, quem amor creature in animo parit, est amissio libertatis, quæ velut maximum Dei beneficium ei charissima esse debet. Sic enim condita est creatura rationalis, ut soli Deo tamquam vero rerum uniuersarum Domino seruiret, & per humilem illius seruitutem & sibi & rebus omnibus summa libertate dominaretur. Hæc libertas ejus amore creature perit, & si magnus fuerit, funditus extinguitur. Libertas enim è diametro repugnat seruituti: amor autem necessarium seruum amati amantem facit, quia propter amatum cuncta facit. Nam ut omnia quæ fiunt, necesse est propter finem fieri, ita & propter amorem: finis enim nisi amatus, non est finis sed medium propter amatum finem. Hinc Augustinus: *Quæ cum volumus homines per dominationem tenere, ab his ipsi potius per cupiditatem (amorem) tenentur, & rerum mortalium serui fiunt, dum imperio Domini esse desiderant.* Et alibi aduersus amatores rei cuiuscunque temporalis disputans, ita loquitur: *Ita nescientes diligant temporalia, ut uide beatitudinem expectent (id est, ut eis non uti sed frui uelint, hoc est enim Augustino semper ad beatitudinem diligere, ut & supra declarauimus, & ex subiecta ratione patet.) His autem quibus quisque beatius uult effici, seruiat necesse est, uelit, nolit. Nam quocunque duxerit sequitur: & quisquis ea uisus fuerit auferre, metuitur. Possunt autem auferre iustia & sensilla ignis, & aliqua par-*

Et de morib. Eccles. lib. 31.

Et de uera relig. c. 38.

va bestiola. Postremo, ut omnia innumerabiles aduersitates, tempus ipsum auferat necesse est omnia transierint. Itaque cum omnia temporalia transeant, mundus iste concludat, omnibus mundi partibus seruiunt, qui propterea nihil putant colendum esse, ne seruiant. Unde præclare Christus Dominus, dum amorem diuinarum prohiberet, generalissimam sententiam tulit, qua omnis omnino rerum creaturarum amor præciditur: *Nemo potest duobus dominis seruire.* Nam amor est unica & uera seruitus Dei, quæ hoc ipso diuiditur, quo amor in diuersa scinditur. Oritur effectus iste ex alio de quo superiore capite dileximus, quia amor amato amantem inferiorem facit. De quo Augustinus: *Non quod Deus ista (bona) non creauerit, sed quia subicere se homines uolunt his rebus per peccata (id est, per amorem; nam de amore rerum temporalium disputat) qua illis per recte facta diuina lege subiecta sunt.*

Matth. 6.

De morib. Eccles. 31.

Ex quo nascitur alius effectus priori similis, ut quicumque rem amat, quamdiu amat, de illa iudicare non possit. Iudicium enim superiorem postulat; amor subiectum facit & iudicij sinceritatem adulterat, quia cum acceptione personarum iudicare facit. Unde de amore à terrenis auellendo satagens in illud Psalmi: *Qui iudicatis terram: spirituales,* inquit, *significat, qui ut Reges iudicant terram. Inferius enim nobis est quicquid iudicamus: quicquid autem infra spiritalem hominem est, merito terra nominatur quia terrenâ labe seculatum est.* Et contra Epistolam fundamenti: *Nec et tamen ut amatores speciei insimè inbareamus, sed ut Dei laudatores eam transgrediamur, ut supra eam collocati de ea iudicemus; non et conexi cum illa iudicemus.*

In Psalm. 21.

Cap. 41. contra Epistol. fundamenti.

Secundus effectus est, quia amor creature facit similem rebus amatis: ex quo fit, ut licet æternitas amata æternitate animum afficit, juxta illud Augustini: *Tuige cor tuum æternitati Dei, & cum illo æternus eris: ita & res terrena, corruptibilitate.* Unde idem: *Non enim cum animus ad corpus declinat, corpus efficitur; sed tamen defectiuo appetitu quodammodo corporascit.* Et in libro de moribus Ecclesie: *Letemur nihil mundi huius diligere, illa malæ sententiâ, quæ dictum est: Nolite conformari huic mundo: simul enim demonstrandam est, et rei quemque conformari quam diligit. Cum enim amor omnis nitatur ad unitatem efficiendam quoad potest, quantum deficit ab assequenda unitate, tantum relinquunt de limi-*

In Psalm. 91.

Cont. Secund. din. 1. 11.

Lib. de morib. Eccles. 31.

R a

STANLEY
SENIOR

de similitudine. Similitudo quippe daorum deficiens quædam unitas est. Itaque vi amoris fit, ut homo carnem amando fiat carnalis, & spiritum amando spiritalis, adeo ut Apostolus dicat: Qui adhaeret Domino, unus spiritus est. Et e contrario Augustinus: Si Deo quanto similior, tanto quisque sit propinquior. nulla est ab illo alia longinquitas, quam eius dissimilitudo. Incorporali vero illi, aeterno, & incommutabili tanto est anima homini dissimilior, quanto rerum temporalium mutabilium; et pavor. Ex hac radice nascitur, ut quem vehementi amore complectimur, etiam moribus exprimamus; neque virtutes modo, sed & vitia; non amittantur, sed & corporis imitemur. Quod verò mirabilis est, amor vehementer etiam ipsum corpus animantis vehementer afficit, nec solum proprium, sed etiam foetuum, quorum est facilis ac ductilis conspulentia; dum plerumque foetus prodeunt libidines matrum, quod cum magna delectatione conspexerint. Quid ergo mirum, si animi terrena diligentium, rebus amatis penitus fiant similes, & abominabiles, sicut ea que dilexerunt? Vnde generaliter Augustinus: Talis est quisque, qualis eius dilectio est. Terram diligis, terra eris. Deum diligis, quid dicam, Deus eris? Non audeo dicere ex me, Scripturas audiamus; Ego dixi, Deus est.

Tertius est, quod animum rebus creatis glutino quodam alligat & illaqueat. Ex quo fit, ut quantumvis ante libera voluntate dilexerit, non possit se ab ejus amore extricare, ut pennis liberis in Deum evolet: Quisquis dilexerit Deum & proximum, animam habet penitentiam liberis alii, sancto amore volentem ad Dominum. Quicunque implicatur amore carnali, viscum habet in pennis. Et in soliloquijs: Penitentia ista sensibilia fugienda, cavendamque magnopere dum hoc corpus agimus, ne quo eorum visco penne nostra impediuntur, quibus integro opere est, ut ad illam lucem ab his tenebris evolamus. Contra quod viscum terreni amoris sapientissime exclamatur Augustinus: sed praeclare in sermonibus de diversis: Amate, & nolite amare. Ad aliquid amate, & ad aliquid amare nolite. Est enim quod ad profectum ametur: Et est quod ad impedimentum ametur. Noli amare impedimentum, si non vis invenire tormentum. Quod amas in terra, impedimentum est: Viscum est pennarum spiritualium, hoc est, virtutum quibus volatur ad Deum. Capi non vis, & viscum amas? Nunquid non caperis ideo quia dulciter caperis? Quanto magis delectat, tanto magis strangulat. Hac dico, & laudatis, & clamatis, & amatis. Effectus ille ab amore terreno inseparabilis est, quamvis initio poene sensum fugiat: sed repetitis actibus amoris, crescit amor, & fit libido amandi ac delectandi se: ex delectatione nascitur consuetudo, ex consuetudine necessitas. Laqueus iste non sentitur nisi cum rumpendus est, & animus in Deum sublemandus. Tunc enim à quocumque vel tenuissimo terreno amore praepeditur. Vnde de affectu laudis & exi-

stimationis humanae dicit Augustinus: Etiam nescientem onerat; quod non sentiet, nisi cum surgere voluerit; atque utram non sic allegentur hac onera, ut frustra etiam humeros conetur excutere.

Ex isto effectu sequitur quartus, difficultas avellendi animum, & dolor carendi, iuxta illud vulgatissimum Augustini & creberissime multis locis repetitum, non solum de delicijs, sed de alijs quibuscunque rebus quibus amore colligamur: Non est in carendo difficultas, nisi cum est in habendo cupiditas, hoc est amor. Et e contrario alibi de omnibus terrenis amoribus: Eorum amissione cruciabitur, quibus fruendo utique letabatur. Quod enim sine illicente amore non habuit, sine urgente dolore non perdet. Etiam iste effectus amoris arctissime conjunctus est, & fere dixerim, essentialis. Nam ut optime dolorem animi definiendo dicit Augustinus: Quod est dolere, qui dicitur animi, nisi carere mutabilibus rebus, quibus fruatur, aut frui se posse speraverat? Id est, quas amando ad fruendum expectabat. Amor enim fruitione, sicut motus quiete terminatur. Ex quo fit, ut terrenas qualescunque delicias tantum quisque perdendo sentiat, quantum amando peccaverit. In tantum quippe dolet, quantum se coloribus inferuerit. Itaque de quolibet rerum perentium amatore luculentè sanctissimus Doctor: Miser eram, & miser est omnis animi viscus amata rerum mortaliū, & dilaniatur cum fugiat, eas amittit, & tunc sentit miseriam; qua miser est, & antequam amittat eas.

Quintus est instabilitas animi, ut qui rei instabili inmittitur: ex quo nascitur inquietudo. Cum enim omnia creata mutationibus obnoxia sint, nec eorum quicquam sit, quod non invitum possit amittere, hinc fit, ut omnes rei amatae casus is qui amaverit, sentire cogatur. Et ut adversus omnes adversitates munitus fuerit, tempus ipsum auferat necesse est omnia transluentia. Hinc varijs contrarijsque nonnunquam tempestatibus totum hominis animum vitamque perturbat, nunc timore, nunc desiderio, nunc anxietate, nunc inani falsaque lætitiâ, nunc cruciatu rei amissæ quæ diligebatur, nunc ardore adipiscendæ quæ non habebatur. Quos quidem affectus impossibile est ab amante creaturam mutabilem, ac temporalem separare, nisi amor ipse separetur. Vnde Augustinus: Ita formari exoptabis, ut affectiones tue non sint temporales, de temporalium rerum amoribus muste & impressæ: quæ temporalia & antequam sint non sunt; & cum sunt, fugiunt; & cum fuerint, non erunt. Itaque cum futura sint, nondum sunt; cum autem præterita sunt, iam non sunt. Quomodo igitur tenebuntur ut maneant, quibus hoc est, incipere ut sint, quod est pergere ut non sint? Pergendo autem ut non sint, secum amanti vires subruunt. Hinc ergo necessario nascitur interitus tranquillitatis, non solum antequam animus re dilectâ potiatur, sed

1. Cor. 6.
Lib. 9. de Civ.
vlt. c. 16.

Osee 9.
Tract. 2. in
Epist. Ioan.

In Psal. 103

Lib. 1. Solil.
cap. 14.

Serm. 105. de
divers. c. 4.

Amor
L. 9. de Civ.

Epist.

Lib. 9.

cap. 16.

Lib. 1.

Lib. 105.

Lib. 1.

cap. 14.

Lib. 105.

de divers.

c. 4.

Lib. 9.

de Civ.

vlt. c. 16.

Lib. 1.

cap. 14.

Lib. 105.

de divers.

c. 4.

393

sed etiam cum potius, frui coeperit: cum nulla re frui possit cum tranquillitate, nisi qua fruitur cum securitate. Quæ autem securitas esse potest, ubi perinde ut loca offerunt quod amemus, tempora surripiunt quod amamus? Hinc in aliud & aliud rapitur fraudata cupiditas, ut impleat egestatem suam. Hinc fit inquietus & aramnotus animus, frustra tenere à quibus tenetur, exoptans. Vocatur ergo ad quietem hoc est, ut illa non diligat, quæ diligi sine labore non possunt. Sic enim eis dominabitur, sic non tenebitur, sed tenebit. Sic veluti fundatus supra petram stabili permanebit. Hinc Augustinus adversus eos, qui fines rerum agendarum nunc has nunc illas res dilectas sibi statuunt, quibus adeptis tranquille perfruantur, præclare dicit: Cum non satiauerit avidum spiritum Vanitas laudis humane, quia nihil ad cibandum adferit, nisi vane & inflatum, cogitat. eam ipsa aviditas reserve in aliud quasi uberius atque fructuosius: quod nihilominus, si temporalis lapsu præteritur, ita est quasi fluxus ducat in fluxum, ut non sit finis miseria, quamdiu ius officiorum nostrorum in re instabili collocatur. Finis enim id solum est quod amatur, & propter quem etiam ea quæ non amamus assumimus: In aliquo igitur sermo atque incommutabili bono, te figere volumus constantissima intentionis domum, & securissimam requiem omnis bona atque beneficia actionis tue.

Eph. 16.

Ibid.

Eph. 2. de Ser.

Dominus in monte 13.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

Eph. 1. de Ser.

Ibid. 103.

mentis aciem transit, quam nescio quibus obducit nubibus, ut serenitatem veritatis de re amata videre non possit. Quæ cæcitate labes omni omnino creaturarum rerum amori atque fruitioni comes adjungitur: ut rectissime de Deo Augustinus dixerit, quod indefatigabili lege pluat penales cæcitates super illas cupiditates. Fit hoc partim propter phantasmatum turbam, quam omnis terrenus amor intus à rebus amatis rapit, quia res ipsas intus rapere non potest: hæc in oculos mentis involant, & veritatem, maximè de re amata, videre non sinunt: partim propter affectus vehementiam, qui non id quod est, vel esse debet; sed id quod diligit verum esse desiderat, & verum videri facit. De utroque cernendæ veritatis impedimento, quod omnis amor creaturarum rerum ingerit, ita Augustinus: Hinc et anima eboretur erroris dedecus, dum rerum sensarum imagines seerneret à se non potest, ut se solam videat. Colaserunt enim mirabiliter glutino amoris: & hæc est eius immunditia, quoniam dum se solam nititur cogitare, hoc se putat esse, sine quo se non potest cogitare. Sed luculentius & ex protulio in libro de Utilitate credendi: Id nunc agitur, ut sapientes esse possimus, id est, in arce veritatis: quod profecto sordidus animus non potest. Sicut autem sordes animi, ut brevi explicem, amor quarumlibet rerum præter animum & Deum (id est, præter proximum & Deum) à quibus sordibus quanto est quis purgator, tanto verum facilius intuetur. Verum igitur videre velle, ut animum purges, cum ideo purgetur ut videat, perversum certe atque præposterum est. Ecce planissime dicit, quarumlibet rerum amorem præterquam Dei & proximi scilicet propter Deum, esse sordes, quibus animus inquinatur, & à cernenda veritate præpeditur. Et alibi: Quæ tamen omnis immunditia de rerum temporalium dilectione concepitur, id est, dilectione huius seculi, cui inebemur renunciare, ut mundi esse possimus. Nam illa dilectio seculi, hoc est, ut ante dixit, ille amor quarumlibet rerum præter animum & Deum, quo magis in homine incrementum coeperit, eo majorem cernendæ veritatis difficultatem facit, usque adeo ut illa perfecta cæcitas, seu plena videndi impotentia, qua quidam dicuntur excæcati, non aliunde quam ex huiusmodi creaturarum rerum amore magis magisque augescere, & in aperta peccata prorumpente nascatur, ut Augustinus multis in locis testis est: & alibi fortasse fusius, si res ita postulaverit demonitramus.

Eph. 1. de

Trinit. c. 8.

Eph. ad Fro-

nora. c. 16.

Eph. 2. de Ser

Dominus in

monte. 20.

Ex illa animi partim hebetudine partim amoris alligacione, quo velut vinculo creatis rebus obstrictus est, septimus effectus maxime perniciosus proficiscitur, quod etiam rectum usum rerum ad usum dumtaxat concellarum prorsus impediatur. Fixa quippe in Augustini principijs regula est, neminem bene rebus utendis uti posse quas dilexerit: ut enim eis aliquis bene utatur, opus est etiam posse non uti. Hoc autem non potest quisquis ea-

R 3

rum

rum amore devinctus est. De quo præclarissime Augustinus illum Apostoli locum explicans: *Et qui utuntur hoc mundo, quasi non utantur. Quid est, inquit, quasi non utantur, nisi non diligant quo utantur? Quoniam tale est, ut bene aliter non utantur. Et hoc quidem etiam in his rebus observandum est, quæ in hoc mundo sic bonæ sunt, ut tamen eas diligi non oporteat. Quis enim malam esse pecuniam rectè dixerit? Et tamen nemo ea bene utitur qui dilexerit; quanto magis libidine. Et alibi non minus luculentè: Sic usi sunt perfecti animi bonis terrenis ad aliud necessarijs (cibo, uxoris, opibus, &c) per hanc habitum continentia, quo eis non alligarentur, & quo possent eis etiam non uti, si non opus esset. Nec quisquam eis bene utitur, nisi qui & non uti potest. Multi quidem facilius se abstinent ut non utantur, quam temperent ut bene utantur; Nemo tamen eis potest sapienter uti, nisi qui potest & continenter non uti. Alioquin enim impetus dilectionis facit, ut legitimi usus metas vel cæcitate non videat vel infirmitate transiliat. Modum enim necessitatis respectu finis, quem omnis rectus usus postulat, amantem amor videre non sinit, & ipsum utendi fruendique limitem rapiendo abscondit, ac transit, persuadendo ei satis non esse quod satis est, dum libenter amoris provocationibus ducitur. Ita fit, ut cum rebus utendis uti debeamus, frui non debeamus, & utendo & fruendo peccemus. Quapropter quicumque creaturis hujus mundi, quibus vetatur frui, rectè uti voluerit, necessariò debet animo ita esse constitutus, quemadmodum Augustinus monet; *ut non eis amore conglutinetur, neque velut membra sui animi faciat, quod sit amando; ne cum rescari caperint, cum cruciatu ac tæbe fædant: sed eis totus superferatur, & habere illa atque regere, cum opus est, paratus, & amittere, ac non habere paratior. Quisquis enim talibus bonis, cum non est opus, aliter affectus est, non eis ut medijs uti, sed ut bonis adamatis frui; nec per viam ad terminum anhelare, sed ipsi viæ inhærere velle convincitur. Non igitur indifferens eis superfertur animus, sed amore implicatus eis rebus subditur, quas ei subditas esse oportebat: & ea bona sibi constituit, quibus ordinandis beneque tractandis ipse esse utique debebat bonum. Optima quippe latissimeque patens Christianæ & perfectæ vitæ regula est; *Quisquis eis (bonis quæ propter aliud necessaria sunt, quæ media à nobis vocari solent) propter hoc utitur, propter quod data sunt, bene facit. Cui ergo non sunt necessaria, si non eis utitur, melius facit. Proinde ista bona, cum opus habemus, bene volumus, sed melius ea nolumus quam volumus: quia tunc melius nos habemus, cum ea necessaria non habemus. Verum istam carenti rebus non necessarijs æquanimi-tatem amor earum funditus tollit, nullaque urgente utendi necessitate, solâ se oblectandi fruendique voluptate, rebus dilectis utitur, & propterea abutitur. Solus igitur amor creatoris veluti ultimi finis, per quem animus à cunctis creaturis avellit, ad omnes indifferens, inalligatus, superior omnibus, omnium***

Lib. 5. cont.
Lib. 1. c. 16.

Lib. 2. de bono
conting. c. 21.

Lib. 1. de lib.
orb. c. 15.

Lib. de bono
conting. c. 21.

A judex unoque verbo liber ab omnibus, Deo videlicet similis constituitur, rectè creaturis uti facit, juxta illud verissimum generalissimumque Augustini pronuntiatum: *Per hanc amorem creatoris bene quisque utitur creaturis: sine hoc amore creatoris nullus quisquam bene utitur creaturis.*

Ex his effectibus alijsque pluribus qui profecti possent perspicuum est, omnes hujusmodi rerum creatarum amores, quantumcumque innocentes esse videantur, esse vincula, ægritudines, morbos, pestes animorum, sicut eos Augustinus passim vocat, eo sæpè perniciosiores, quo majori apud homines honestate palliatur. Ex quo fit, ut rectus, quietus, sanus, salvus, & liber animus esse non possit nisi ab illis omnibus solius amore creatoris refrænetur vel purgetur. Nam ut brevissime verissimeque Augustinus: *Sanctas, charitas.* Charitatis autem venenum cupiditas, hoc est, amor temporalium; *nutrimentum eius imminutio cupiditatis, perfectio nulla cupiditas.*

Quæ cum ita sint, & tam capitalis sit cupiditatis, hoc est, terreni cujuscumque amoris, quo creatura propter se diligitur, & charitatis repugnantia, effectusque tam perniciosi animæ rationali ex quoecumque tali amore generentur, nescio quomodo vel cogitandi libertate fingi possent, hujusmodi amores creatarum rerum esse licitos, eisque sine labe conscientia nos posse frui. Si enim lex æterna præscribit, non posse nos, rebus quantumvis licitis nos oblectando, corporis nostri vilissimæ videlicet partis aut sensuum ejus lædere valetudinem; quanto arctius animam lex eadem ligat, ne frivolarum rerum cupiditatibus & voluptatibus suæ verissimæ & unice sanitati afferat præjudicium, ut cui sola sub Deo servitus naturalis est, amissâ illâ summâ libertate rebus vilissimis alligetur & serviat, omnium tempestatum ex amore nascentium inquietudines subeat, pulchritudinem quâ sub Deo major nulla est, terrenis sordibus inquinat, ut obscuratis oculis, quibus æterna veritas contemplanda est, nec aciem in creatorem suum possit erigere, nec verum à falso in re dilecta, utendi necessitatem à fruendi voluptate, usum ab abusu judicij sanitate discernere. Quæ sanè nescio cui parvæ labes & contemnendæ noxæ videri poterunt, nisi qui amores isti & quasi innocentes voluptates tanquam nullâ terrenâ lege prohibita fastidium celestium voluptatum, quibus hauriendis creati sumus, affricuerint. Nam & iste terreni cujuscumque amoris non potest effectus esse, quem inseparabili comitatu secum trahit, sed plus minùse, prout animus profundius aut suspensius se creatis rebus immerferit. Cum igitur omnis peccati ratio ex æternæ legis præscripto, quæ summa ratio nominatur, ponderanda sit; illaque non sit alia, quam quæ iustum est, sicut Augustinus tradit, *ut omnia sint ordinatissima; vel ut alibi dicit; ratio divina vel voluntas Dei ordinem naturalem conservans; periturbans velians; quicumque creaturam*

Lib. 1. de
lib. orb. c. 16.
Lib. 2. cont.
Lib. 1. c. 15.
Cont.

LIB. 1. DE
LIB. ORB. C. 16.
LIB. 2. CONT.
LIB. 1. C. 15.
CONT.

397

tarum rerum amores, quibus propter ipsas dila-
gantur, & ad fruendum expetuntur, à pec-
cato exculare volet, necesse est ut ostendat, or-
dinatissimum esse, ut rationalis animus tan-
quam viva Dei imago Deo proximus, ad ejus
quam vivam amorem conditus, caducis rebus, quas
invitus amittere potest, cum tanta noxa inne-
statur. Quod si è contrario cujuscunque sanæ
mentis judicio rectissime dixit Augustinus:
Tabes aeterna lex avertere amorem à temporalibus, &
eum mundatum ad aeterna convertere. Et rursum:
Perversi animi est & inordinati, eis sequendis, per
amorem subijci, quibus ad nutum suum ducendis po-
tius dno iure praelatus est: quibus istibus cum-
cti creaturarum rerum amores moriuntur, per
quos hic animus occupari solet: & si omnis
sobria ratio, verissimum utrumque esse, ordi-
nemque naturalem perturbari clamat, si in illa
lumina veritatis impingatur; quid superest,
nisi ut omnes hujusmodi amores non solum
imperfecti, sed omnino vitiosi sint, & quam-
cumque creaturam diligendo, eaque perituen-
do peccetur. Quod cum ubique, & semper
fiat, nisi quando rationalis animus per creatu-
ram tanquam viam transtiens, nil nisi patriam
cogitat: ut naturali ordini juxta naturæ suæ
dignitatem creatis reliquis supernatans, supra
creaturam, sub creatore, ex unius ejus dilectio-
ne suspensus sit, ex ista facili, & generali, &
infallibili regula non est difficile cuilibet stu-
dio Christianæ vel humanæ perfectionis in-
telligere, quam propè ad illud culmen ac-
cesserit.

Nec verò molestè ferant infirmiores, quòd
tam sublimem doctrinam S. Augustinus tra-
dat: sed potius gratulentur sibi, quòd igno-
rantiam rei tantæ, quæ si ve à scientibus live
nescientibus prætermittatur eos reos facit,
oculis caligantibus detraxerit. Quòd si ta-
men eam vitæ praxi experiri ceperint, veris-
simam fortassis experientur, Pfaltis Regijs sen-
tentiam: Intellectus bonus omnibus facientibus
omni: & quàm profundè Christus Dominus nos-
ter dixerit: Siquis voluerit voluntatem eius facere,
cognoscat de doctrina, utrum ex Deo sit. Anima-
bus enim veraciter sanctis, nulloque humanæ
eruditionis obstaculo præpeditis, Dei Spiritu
potius, quàm hominum magisterio medullitus
inseculpitur, & inseculptam esse aliquando de-
prehendi; quas cor earum irreposito stimulo
reprehendit, simulatque creaturarum ingressui
& affectibus patuit. Neque igitur indigentur
Augustino, si doctrinæ istius radices profun-
dus detexerit: quam etjam Recentiores, etsi
subinde fluctuando, etsi verum & imum fun-
dum ejus non penetrando, tradere conati sunt.
Et sanctus Thomas quidem non semel præclà-
rè docet, omnia opera nostra in Deum esse re-
ferenda: In hyacinthini vitis, que pallis infere-
bantur, significatur celestis intentio; que omnibus
operibus nostris debet adijungi. Et alibi: Omnia
que facimus debemus in Dei reverentiam facere. Vin-
de illam Apostolicam sententiam: Sive man-
ducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis; omnia
in gloriam Dei facite, sic exponit, ut significet,

A omnia faciendâ cum invocatione creatoris, eâ inten-
tione ut laudetur & glorificatur Deus. Et illam:
Omnia vestra in charitate fiant, ad eundem mo-
dum explicat: Omnia debent referri ad finem cha-
ritatis, scilicet ut fiant propter Deum & proximum.
Quamobrem etjam in Summa Theologica de-
finitivè tradit non solum ex consilio, sed ex
præcepto ad Deum omnia esse referenda: Sub
præcepto charitatis continentur, ut diligatur Deus ex
toto corde: ad quod pertinet ut omnia referantur in
Deum; & ideo præceptum charitatis implere homo
non potest, nisi etiam omnia referantur in Deum. Et
in illa verba ad Coloss. 3. Omne quodcumque
facitis in verbo, aut opere, omnia in nomine Domini
I E S U Christi: quidam dicunt, inquit, quòd
hoc est consilium: sed hoc non est verum. Quam
doctrinam & S. Anselmus & Lyranus &
alij expresserunt.

B Ex Recentioribus verò quidam asseveran-
ter quidem tradunt ipsdem Apostolicis senten-
tijs, quas produximus, istam relationem ad
Dei gloriam non solum consilio, sed præcepto
nobis esse commendatam: sed radicem istius
præcepti non satis assequentes putant in bene-
ficijs Christi redemptoris Christiano cuilibet
collatis esse fundatum; & idcirco infideles non
stringi vinculis ejus. Sed quamvis ea citra
dubitationem satis sint, ut tale positivum præ-
ceptum Christianis imponatur, rectius tamen
S. Thomas & Augustinus vim ejus ex istis ge-
neralissimis verbis diu ante Christi redem-
ptionem pronuntiatis petunt: Diliges Dominum
Deum tuum ex toto corde &c. Quibus jus naturæ,
quòd creaturæ rationali positum & impo-
situm est, continetur; prout multis ex Augu-
stini sensu declaravimus. Et libro quarto de
natura lapsa, itemque primo de statu naturæ
puræ, & quinto de gratia Christi Salvatoris
uberius adhuc ostensuri sumus, ut scrupuli
nonnulli, quibus aliquis diversis ex causis tor-
quet forsan posset, eximantur.

C An verò actu, an virtute, an habitu ad
Deum omnia referenda sint, in Augustini
mente nullam difficultatem habet. Ex ipsa
quippe natura principij istius, unde rem totam
arcessit, perspicuum est, ita esse in Deum re-
torquenda, ut mens dum agit, non in crea-
turæ, sed in Dei dilectione requiescat. Hoc
autem certissimum est in Augustini sententia,
non solo habitu, qui nihil omninò in actum
influit, neque quicquam hîc & nunc agendo-
rum aut cavendorum in Deum aut creaturam
refert, sed vel actuali vel virtuali intentione
id esse præstandum, virtualis enim intentio
in actibus humanis idem facit, quod actualis.
Et quemadmodum imbecillitati humanæ im-
possibile est etjam in rebus naturalibus perpe-
tuò cogitationem, vel voluntatis intentio-
nem in finem, sive profectionis alicujus, sive
D alterius cujuscunque civilis, aut moralis, aut
prayæ actionis defixam gerere; ita multo mag-
is in rebus divinis: ubi pondere suo animus
ab ipsa cogitationis vel intentionis sublimitate
& perpetuitate deorsum premitur, ut &
cogitatione & voluntate circa susceptam crea-
turam

turam vel actionem occupetur, quam propter Deum, hoc est, Dei intentione susceperat. Sufficit igitur utrobique, ut quod agendum suscipit, Dei intentione suscipiat, & illius intentionis impetu seu virtute animum urgente vel propellente pergat, etsi actu amplius de Deo fortasse non cogitet. Sic enim videmus actiones non solum naturales, & civiles, morales, sive bonas sive malas, sed & ipsa Sacramenta peragi: in quibus omnibus & vulgari hominum iudicio & communi Theologorum calculo virtutalem adesse intentionem abundè sufficit. Itaque S. etiam Thomas, quamvis aliquando habitualis meminerit intentionis, per eam tamen virtutalem intelligit.

In quest. Disput. de Charit. a. 11 ad 2.
Pertinet, inquit, ad perfectionem charitatis, ad quam omnes tenentur, ut omnia virtute referantur

A in Deum &c. Et hoc modo Apostolus. praecepit ut omnia in Dei gloriam referantur. Et ibidem inferius: Habitualiter referri in Deum & quomodo agit, nec aliquid actualiter intendit, ut dormiens: sed virtualiter aliquid referre in Deum est agere. tu propter finem ordinantis in Deum. Unde habitualiter referre in Deum non cadit sub praecepto: sed virtualiter referre omnia in Deum cadit sub praecepto charitatis, cum hoc nihil aliud sit, quam habere Deum ultimum finem, videlicet non in habitu, sed in actione quam exercemus. Quod nos toties iuxta sanctum Augustinum diximus, non habitu, seu habituali animi constitutione (quod omnibus iustis, etiam venialiter peccantibus & dormientibus competit) sed vel actu vel certe virtute istius actus quasi remanente, in Deo velut sine requiescere.

CAPVT XXI.

Proximus, qui creatura est, quomodo diligendus.

VNA tantum non ita operosa difficultas, cujus solutio etiam superius indicata est, hic paulò fufius explicanda, quid de proximi amore dicendum sit. Testatur enim Scriptura, non tantum Deum, sed & proximum esse diligendum: qui tamen creatura est. Premit arctius hæc difficultas dum non apparet, utendo an fruendo. Nam qui neque fruitur neque utitur, inquit Augustinus, non inuenio quemadmodum diligat. Si proximo fruendum est, ruunt omnia quæ de veritate creaturarum fruitione diximus: neque enim proximus non est creatura. Si utendum, ergò diligendus videtur, ut ex eo temporale aliquod commodum capiatur: quod detestabile vitium idem Augustinus appellat.

Lib. 1. de doct. Christ. cap. 34.

Lib. de vera Relig. c. 46.

a. Tim. 3.

Respondemus igitur proximum omnino esse diligendum, sed propter Deum. Sic enim diligere proximum iubemur, sicut nosmet ipsos, nos ipsos autem vitiose diligimus, si propter nos diligimus. Hoc enim velut radicem vitiorum taxavit Apostolus, quando dixit: *Erunt homines se-ipsos amantes.* Et quia talis amor sui non est amor, sed potius odium sui, quia malorum omnium fons, hinc est quòd cum Deus toto corde Deum diligendum præcepisset, nullam mandatum de sui ipsius dilectione subiecerit: sed hoc unum duntaxat, ut sicut nos ipsos proximum diligamus. Et quomodo proximum sicut meipsum diligam, qui quomodo meipsum diligam non didicerim? Nimirum hoc saluberrimè nobis indicatum Spiritus Dei voluit, nullam esse aliam veram dilectionem sui, quam qua Deum ex toto corde diligimus. Quid est enim se diligere, nisi sibi velle bonum? Quod verò tandem est summo bono excellentius bonum? Hoc ergò cum Deum diligendo sibi homo velit, fingi non potest maior dilectio sui, quam dilectio Dei. Cumque tanto nobilior & purgator sit

A amor Dei, quanto magis homo à sui ipsius consideratione & reflexione discedit, tanto quoque nobilioris perceptiùsque seipsum diligit, quanto magis sui ipsius obliuiscitur. Ita miro inter se certamine homo vacuando, & Deus implendo contendunt. Sic præceptum istud dilectionis Dei Augustinus intelligit: *Videtur, inquit, de homine ipso, id est, de amatore ipso nihil actum. Sed parum dilucide, qui se amat, diligitur intelligit. Non enim se potest, ut seipsum qui Deum diligit non diligit: imo vero se non diligit, qui Deum diligit. Siquidem ille se diligit, qui sedulo agit: ut summo & vero perueniat bono. Et alibi longè vehementius, cum ex Euangelio docuisset, in istis duobus præceptis de dilectione Dei ex toto corde, & proximi tanquam sui ipsius, totam legem Prophetarum pendere, nullam factam tertij præcepti de diligendo seipso mentione: *Videlicet, inquit, ut intelligeretur, nullam esse aliam dilectionem, quam quisque diligit seipsum, nisi quod diligit Deum. Qui enim aliter se diligit, potius se odisse dicendus est. Fit quippe iniquus, privaturque luce iustitiae, qui à potiore ac præstantiore bono aversus; atque inde vel ad seipsum conversus, ad inferiora & egena utique convertitur: sique in ipso quod veracissimè scriptum est: *Qui autem amat iniquitatem, odit animam suam. Quia igitur nemo nisi Deum diligendo diligit seipsum, non opus erat, ut dato de dilectione Dei præcepto, etiam seipsum homo diligit iubetur, cum in eo diligit seipsum, quod diligit Deum. Huius ergò primi mandati cancellis vitam hominis circumferens, ut Deum omnibus suis facultatibus diligit, totà videlicet voluntate suà tanquam ex toto corde, ubi est principium primum impulsivum omnium motuum; & totà intelligentià, tanquam ex tota mente, ubi est primum principium directivum; & tota vi appetendi inferiore, ut non repugnet superioris partis imperio, tanquam ex tota animâ; & tota vi exequendi id quod voluntas ac ratio impera-***

Lib. 1. de doct. Christ. cap. 34.

Epist. 11.

Psal. 10.